

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΑΓΙΟΣ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ ΠΗΛΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1517-1880

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ Κ. ΒΑΜΒΑΚΟΥ

Γενικοῦ Γραμματέως
τῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἐταιρείας τῶν Θεσσαλῶν

Ἄγιος Λαυρέντιος ὡς Κοινότης ἀνεξάρτητος ἀναφαίνεται μόλις κατὰ τὸ ἔτος 1517 καθόσον πρότερον διεκυβερνᾶτο (ὡς καὶ ἅπαντα τὰ χωρία) ὑπὸ τοῦ ἐκάστοτε ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῆς ὁποίας τὸ συμβούλιον διώριζεν ἀντιπρόσωπον ὀνομαζόμενον Βεκίλην, νὰ παρίσταται εἰς τὰς διαφόρους τοῦ κράτους ἀρχάς.

Ἡ κωμόπολις κειμένη περίξ τῆς Μονῆς ἐπεξετάθη βαθμηδόν καὶ κατ' ὀλίγον καὶ πέραν τοῦ ρεύματος πρὸς Β. καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπὸ καλογηρικὸν Μετόχιον ἐπληθύνθη διὰ τῶν προσερχομένων ἐκ τῶν περίξ ἐργατῶν πρὸς καλλιέργειαν καὶ κατέστη ἀνεξάρτητος χώρα χαραχθείσης καὶ ἰδιαιτέρας σφραγίδος κατὰ τὸ ἔτος 1550 ἐχούσης οὕτω:

«Σφραγίς τῆς Μονῆς καὶ χώρας τοῦ Ἁγίου ἱερ. ΑΚ. Λαυρεντίου ΖΕΖ» ἤτοι «Σφραγίς τῆς Μονῆς καὶ χώρας τοῦ ἱερομάρτυρος Ἀρχιδιακόνου Λαυρεντίου 1067 ἀπὸ Ἀδάμ, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1559». Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ 1559 μέχρι τέλους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος τὸ χωρίον ἦτο ἀσήμαντον, ἠρίθμει οἰκίας 103, ὅτε ἐνσκηψάσης πανώλους, ἠραιώθησαν αὐταὶ εἰς 43 οἰκογενείας διατρεφόμενας ὑπὸ τῆς Μονῆς, ἧς Ἠγούμενος ἦτο ὁ ἐλλόγιμος Δοσίθεος ὁ Α' ὃν διεδέχθη τὸ ἔτος 1819 ὁ ὑποτακτικὸς Δοσίθεος ὁ Β', ὁ φιλόσοφος καλούμενος, ὕψ' οὔτινος ἰδρύθη ἐν τῇ Μονῇ καὶ Σχολῇ Φιλοσοφικῇ.

Ὅτε ὅμως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ὁ Μανιάτης Λυμ. Γερακάρης μετὰ τῶν ἀρματωλῶν τῆς Στερεᾶς διέδραμε τὴν Φθιώτιδα καὶ Εὐρυτανίαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑπειρον καὶ ἐλεηλάτησεν ἀπανθρώπως τὴν Ἄρταν (1969 Αὐγούστου 27) τότε οἱ Ἀγραφιῶται φοβηθέντες κατέφυγον πολλοὶ εἰς τὴν Μακρυνίτσαν, θεωροῦντες αὐτὴν ἀσφαλεστέραν, μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ ζητήσωσιν ὅλοι ἐκεῖ καὶ ὀδηγηθέντες ὑπὸ τῶν Μακρυνιτσιωτῶν ἦλθαν καὶ κατόκησαν εἰς Ἅγιον Λαυρέντιον ὡς χώραν βακούφιον καὶ ὡς ἔχον προεστοὺς φρονιμωτέρους τῶν ἄλλων βακουφίων, καθὰ καὶ πολλὸς Κωνσταντᾶς ἐξιστορεῖ ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ του (σελ. 226): «ζοῦν (οἱ Ἁγιολαυρεντίται) ὅλοι σχεδὸν καλά, οἱ προεστοὶ τῆς εἶναι φρονιμώτεροι τῶν ἄλλων χωρίων, ἐπεὶ δὴ μ' ὅλον ὅπου δὲν ταξειδεύονται διοικοῦν τὴν χώραν τους καλά καὶ δὲν τὴν ἔχουν εἰς χρέος κοινὸν βαλμένην καθὼς οἱ ἄλλοι τῶν περισσοτέρων χωρίων». Δι' αὐτὸν τὸν λόγον οἱ πρόσφυγες ἤρχοντο καὶ ἔμενον εἰς Ἅγιον Λαυρέντιον.

Τότε οἱ Ἁγιολαυρεντίται ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγείρῳσιν εὐρυτέραν ἐκκλησίαν καὶ ἀνωκοδόμησαν κατὰ τὸ 1730 τὸν μικρὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου· ὅτι δὲ ἦτο πολὺ μικρὸς ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου δεικνύει τὸ τέμπλον τὸ ὁποῖον σώζεται μέχρι σήμερον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐμβαλωμένον διότι καὶ διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἦτο μικρότερον, ὅστις ναὸς ἀνηγέρθη τὸ 1777.

Κατὰ τὸ 1770 καθ' ἣν ἐποχὴν ἠγκυροβόλησεν ὁ Ρωσικὸς στόλος ἐν τῷ λιμένι τοῦ Οἰτύλου, καὶ ἐπαναστάτησαν ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ Στερεὰ Ἑλλάς, δέκα χιλιάδες Θεσσαλῶν προέβησαν εἰς ἐπαναστατικὰς ἐνεργείας ἐγκαταλειφθέντες ὅμως ὑπὸ τῶν Ρώσων ἐνικήθησαν ἐν Ἀγγελοκάστρῳ καὶ διεσκορπίσθησαν, τότε πολλοὶ φιλήσυχοι, ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Θεσσαλίας καὶ ἦλθον καὶ κατόκησαν εἰς τὰ χωρία τοῦ Βόλου καὶ ἰδίως εἰς Ἅγιον Λαυρέντιον.

Ὅμοίως κατὰ τὴν σφαγὴν τῶν 3 χιλιάδων Τρικκαίων ἐν Λαρίσσει τὴν 9 Μαρτίου τοῦ 1770 (Κούμας Τ. 10 σελ. 583), πολλοὶ κατέφυγον καὶ πάλιν εἰς τὰ χωρία τοῦ Βόλου.

Γενικὴ ἄποψις τοῦ χωρίου Ἅγιος Λαυρέντιος Πηλίου.

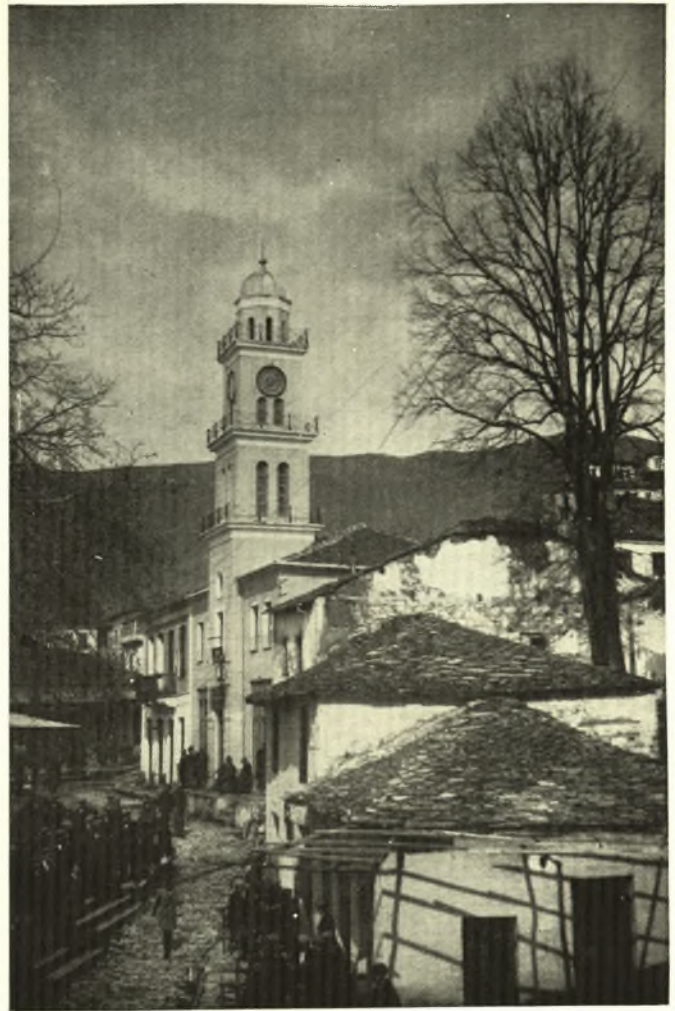

Κατ' ἔξοχὴν δὲ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐγκατεστάθησαν καὶ αἱ οἰκογένειαι τῶν Κυριαζαίων καὶ Γουσίων, καταγόμεναι ἐκ Ζάρκου.

Αἱ οἰκογένειαι ὡσαύτως ἐπληθύνθησαν καὶ ἔνεκα τοῦ καταδιωγμοῦ τῶν προκρίτων καὶ τῶν ἐν τέλει Ἑπειρωτῶν, Θεσσαλῶν, Δολόπων (Ἀγραφιωτῶν), Στερεοελλαδιτῶν καὶ ἄλλων Ἐπαρχιῶν Ὀρθοῦς, Δωτίου καὶ Πιερίας ὑπὸ τοῦ Ἁλῆ Πασσᾶ καὶ τῶν θηριωδεστάτων υἱῶν τοῦ Μουχτάρ καὶ Βελῆ, οἰκτρῶν Πασσάδων, οἱ ὅποιοι ἔνεκα τοῦ ἀσύλου τοῦ Πηλίου ὄρους (Μαγνησίας) κατέφυγον εἰς τὰ ὑπὸ τῆς (Βαλιδῆς Σουλτάνας) βασιλομήτορος προστατευόμενα χωρία.

Καὶ ὄντως ἀπὸ 103 ὄπου ἦσαν μέχρι τοῦ 1800 αἱ οἰκίαι, ἀνήλθον εἰς 350 ἄχρι τοῦ ἔτους 1854, ὅτε ἐφηρμόσθη τὸ (Χάτ-Χουμαγιῦ) Αὐτονομικὸν Σύνταγμα, ὅπερ ὡς νομικὰ πρόσωπα ἀνεγνώριζε τοὺς Δημογέροντας, οἱ ὅποιοι ἦσαν Νόμφ Ἀρχοντες ὑπεύθυνοι διὰ τε τὰς εἰσπράξεις τῶν παντοίων καὶ ποικίλων φόρων, τῶν πολιτικῶν ἀμαρτημάτων καὶ τῶν πολιτειακῶν ἀνωμαλιῶν. Οἱ Δημογεροντάδες διώριζον τοὺς ὀροφύλακας (Δερβεναγάδες) καὶ συνολικῶς, ἀπασάν τὸν κοινοτήτων αἱ Δημογερονταὶ τῶν αὐτοδιοικουμένων κωμοπόλεων Πηλίου καὶ Ὀσσης, καθώριζον τοὺς στρατιωτικὸς σωματάρχας, οἵτινες κληρονομικῶ δικαίῳ ἀνεγνωρισμένοι ὑπὸ τῆς (Βαλιδῆς Σουλτάνας) Βασιλομήτορος, μέχρι τοῦ 1886, ἀφ' ὅτου τὰ τῆς αὐτοδιοικήσεως προνόμια καὶ τῆς ἀσυλίας κατηργήθησαν.

Οὕτω καὶ ἡ κωμόπολις Ἁγιος Λαυρέντιος ἐδιοικεῖτο αὐτονομιακῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1517 καὶ μάλιστα προνομιακῶς καθὸ βακουφικὴ ὑποκειμένη εἰς τὸ Ἐβκάφιον (Ἐπιτορνεῖον τῶν Θρησκευμάτων), ἡ ὑπηρεσία τοῦ ὁποίου διώριζεν ἱερωμένον διοικητὴν μέχρι τοῦ 1790, Βοεβόδα καλούμενον. Τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ὑπάλληλος λαϊκός, πρῶτος διωρίσθη ὁ Σουκρῆ Πασσᾶς Βοεβόδας, ἔδρα τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ Μακρυνίτσα, ὅποτε ἔνεκα ἔριδος τῶν κομμάτων καὶ τῶν προεστώτων τῆς Μακρυνίτσας, ἀπεφάσισαν οἱ προεστοὶ νὰ μεταφέρωσι τὸ Διοικητήριον εἰς μικρὸν χωρίον, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐξέλεξαν τὸ Καραμπάσιον. Ἄλλ' ἐπειδὴ

Ἁγιος Λαυρέντιος. Ἀγορὰ μὲ τὸ παλαιὸν Ὁρολόγιον.

Ἁγιος Λαυρέντιος. Ἐξωκλήσιον Ἁγίου Ἰωάννου

Περίκομψη ένδυμασία γυναικός.

εις Καραμπάσιον δέν υπήρχε κατάλληλον οίκημα διά διοικητήριον μετεφέρθη εις Ἅγιον Λαυρέντιον τὸ 1899, ἔνθα οἰκοδόμησαν μεγαλοπρεπές οἶκημα πρὸς ζήμιαν τῶν κατοίκων κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ 1839 μετεφέρθη καὶ ἄλιν εις Καραμπάσιον μέχρι τοῦ 1840, ὁπότε κατηργήθη ἡ προστασία τῆς Βαλιντέ Σουλτάνας καὶ ἔκτοτε καὶ ἡ κομόπολις ὑπῆρχη εις τὴν διοίκησιν τοῦ Καϊμακάμη τοῦ Βόλου.

Διόκουν ἐπίσης οἱ προύχοντες ἀριστοκρατικῶς μετ' εὐλαβείας, καὶ μάλιστα οἱ κατελθόντες ἐκ Μολδοβλαχίας μεμνημένοι Ἄρχοντες ἐλλόγιμοι Βογιάρης, Κώστας Ἀγγελῆς, Ντουμάνης Δημήτριος, Καμινάρης Νικόλαος, Ζήσης Θεοδοσιάδης Παχάρνικος καὶ Νικόλαος Ἄγας, οἱ ὅποιοι ὠργάνωσαν παντοιοτρόπως τὸν λαὸν πρὸς ἐπανάστασιν κατὰ τῆς τυραννίας, ἐν οἷς ἐπρώτευν ὁ Ἀρχιερεὺς Δοσιθεὸς Κουτσογιάννης, ὅστις προήδρευεν ἐν ταῖς συσκέψεσιν.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1769 - 1856

Ἡ περίοδος τῶν ἐτῶν 1769 - 1792 ἦτο ἄκρως ἀνώμαλος ὑπὸ ἔποψιν διοικητικῆν, ἔνεκα τῶν δύο ἀστόχων ἐπανάστασεων (τῆ ὑποκινήσει τῆς Ρωσίδος Αἰκατερίνης τῆς Β') εις Πελοπόννησον τοῦ Ὁρλώφ, Λάμπρου Κατσώνη καὶ Γέρου Ἀνδρούτσου πατρὸς τοῦ Ὁδυσσεύς, ὅστις μετὰ τὴν ἀποτυχίαν μετέβη εις Γούραν καὶ ἐκεῖθεν ἦλθεν εις Πήλιον φέρων τὸν Ἀστέριον Μπασδέκην ὡς ἀρχηγὸν στρατιωτικὸν τῆ ὑποδείξει τῶν: Δοσιθεὸς ἀρχιερέως, Μπογιάρη, Ντουμάνη, Καμινάρη, Παχαρνίκου καὶ Ἀγᾶ.

Ἐκτοτε ἡ κομόπολις ἐγένετο κέντρον ἐνεργείας καὶ στρατιωτικῆς δράσεως τοῦ Μπασδέκη, ἡ διοίκησις τοῦ ὁποίου ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς Βαλιντέ Σουλτάνας, ἥτις ἐξέδωκε (ἱραντὲν) Διάταγμα κληρονομικῆς διοικήσεως. Εἰς τὴν κομόπολιν προσέφυγον πρόσφυγες Πελοποννήσου καὶ Στερεολλαδίται, οὓς οἱ μεμνημένοι Ἄρχοντες πατρικῶς ἐπροστάτευσαν, ὅτε καὶ εις τοὺς Μηλιωναίους καὶ Τιμαίους ἀρματωλοὺς παρεχώρησαν χώρον πρὸς συνοικισμὸν ἄνωθεν τοῦ χωρίου.

Λόγῳ τῆς μετὰ τῶν τουρκοκαταφκημένων Λεχωνίων καθημερινῆς συγκοινωνίας τῶν κατοίκων τῆς κομποπόλεως ἔνεκα τῆς κτηματικῆς περιουσίας αὐτῶν, οἱ Ἅγιολαυρεννῖται εὐρίσκοντο εις ἀέναον ἀγῶνα καὶ καταδιωγμὸν μέχρι τοῦ 1821 - 1823 ὁπότε κατὰ Μάιον τοῦ 1821 ἡμέραν Δευτέραν ὅτε ἐγένετο ὑπὸ Κυριακοῦ

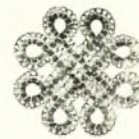
Μπασδέκη ἡ κατὰ τῶν Τούρκων ἐπανάστασις τῶν Πηλιοριτῶν. Οἱ ἀρχηγοὶ ἐπαναστάται τοῦ χωρίου Μῆτσο-Μάρας (πάππος τοῦ Γεωργίου Σακελλαρίδου Θετταλομάγνητος), Νικόλαος καὶ Ἀπόστολος Δελεσκαῖοι, Ρήγας Σκιαδίτης, Ἀπόστολος Ἀποστόλου καὶ καπετὰν Τσιρώνης ἢ Γκαβομήτρος ἤχημαλώτησαν ἅπαντας τοὺς Τούρκους τῶν Λεχωνίων, οὓς καὶ ἐνέκλεισαν χωρὶς βίαν καὶ πίεσιν εις τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, τροφοδότης καὶ συγκοινωνὸς τῶν ὁποίων διωρίσθη ὁ ἐκ Σουλίου Ἰωάννης Μπαλατσὸς ἢ Μπαλαροῦτσος. Εἰς τοὺς ἐν τῇ Μονῇ ἐγκλεισθέντας αἰχμαλώτους εὐρίσκετο καὶ μία ὄθωμανίς, γυνὴ τοῦ Σαϊτάγα, ἔχουσα ἐν τῷ κόλπῳ τῆς χρηματόδεμα μετὰ 500 μικτῶν χρυσῶν νομισμάτων ρουμπιέδων καλουμένων, ὧν ἕκαστος ἐτιμᾶτο τότε παράδες 100. Ἐκρυψεν αὐτὸ ὑπὸ τὰ ὑποπόδια τῶν στασιδίων τοῦ ναοῦ, καὶ ὅτε ἀπεκατεστάθη ἡ εἰρήνη ἐλθοῦσα μετὰ συνοδείας εὔρε τὸ ἐν λόγῳ χρηματόδεμα σώον. Οἱ Ἅγιολαυρεννῖται ἐκτύπων τὰς κεφαλὰς των, διότι δὲν ἠνόησαν νὰ εὔρωσι τὰ χρήματα.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς ἐπανάστασεως ὁ Μπαλαροῦτσος παρέδωκεν εις τὸν καταλαβόντα τὴν κομόπολιν ἐκ μέρους τοῦ Κιουταχῆ Ρεσήτ Πασσᾶ, Μουχτάρ Ἀσπρομάτη Ζαντέ, τοὺς αἰχμαλώτους σώους καὶ ἀνελλιπεῖς, οἱ ὅποιοι γονυκλινεῖς καὶ κλαίοντες παρεκάλουν αὐτὸν νὰ φεισθῆ (καὶ ἰδίως τὰ χαρέμια) τὴν ζωὴν τῶν καλῶν ἀνθρώπων τοῦ χωρίου τὰς οἰκίας, τὰ ἱερά σκηνώματα, καὶ τοὺς τάφους τῶν προγόνων των ὡς καὶ ἐγένετο, ἐνῶ τῶν ἄλλων χωρίων τοὺς κατοίκους ἐκακοποίησαν, τὰς οἰκίας ἔκαυσαν καὶ πολλοὺς ἐξισλάμησαν.

Κατὰ Μάιον δὲ τοῦ 1823 ἡ κομόπολις ἐλεηλατήθη ὑπὸ τουρκικοῦ στρατοῦ ὑποστῆσα καὶ φθορὰν οἰκοδομικὴν οὐκ ὀλίγην· ἐκάησαν παρὰ τῶν Τούρκων τρεῖς οἰκίαι καὶ τινες τῶν πλουσιωτέρων ἀπεγύμνωσαν, ἀλλὰ καὶ οἱ ποιήσαντες ταῦτα ἔπαθον ὑπὸ τῶν κεκρυμμένων πέριξ τοῦ χωρίου καὶ ἐν τοῖς περιβολίοις τὰ πάνδεινα.

Ὅτε οἱ κεκρυμμένοι Ἅγιολαυρεννῖται εἶδον τοὺς Τούρκους ἀναχωροῦντας, δραμόντες δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐνεποίησαν ἐνέδρας κατὰ τὴν θέσιν «Ἅγιοι Πάντες» ἐκεῖ δὲ κατερχόμενοι οἱ Τούρκοι τὸ κατωφερὲς μέρος ἐπυροβολήθησαν καὶ ἐφρονεύθησαν πέντε, οἱ δὲ διεσκορπίσθησαν καὶ ἔτρεχον πρὸς τὰ Λεχώνια ὅπου καὶ ἐσώθησαν.

Κρυβέντες δὲ τινες ἐγχώριοι ἔβλεπον τὰ κινήματα τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐφύλαττον τὰς οἰκίας ἀπὸ τῶν ἐντοπίων ληστῶν. Ἐκ τῶν κεκρυμμένων ἦσαν ὁ Ζήσης Καμπυλάκης

Διδακτήριον Δημοτ. Σχολείου καὶ Σχολαρχεῖον.

καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριος. Πολλοὶ ἐκ τῶν κεκρυμμένων κατοίκων ἔτρεφον μεταξωσκώληκας, ἔδιδον δὲ τὴν τροφήν τὴν νύκτα καὶ ἔκοπτον συκαμινέας ὅπου εὑρίσκον.

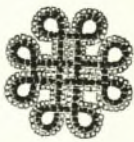
Τότε δὲ οἱ Ἅγιολαυρεντίται ἠναγκάσθησαν νὰ χωρήσωσιν ἐκ τοῦ χωρίου ταν εἰς τὸ χωρίον Τρίκερι, φόβου ἔνεκον. Ἴδου δὲ πῶς διηγήθη ἡ μήτηρ τοῦ Ζωσιμᾶ Ἐσφιγμενίτου τὰ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκείνης, ἣτις τότε ἦτο δέκα τριῶν ἐτῶν.

«Νὰ μὴ λέγη, αὐτὸ θυμοῦμαι κοντὰ ἀπὸ τὴν Πασχαλιά (τὸ Πάσχα ἦτο 22 Ἀπριλίου) γιατί θυμοῦμαι ποῦχαμε αὐγά κόκκινα καὶ σκοῦρα, μιὰ βραδυὰ ὁ ἀφέντης μου (ὁ πατήρ της) ἦλθεν ἠωρίς καὶ εἶπε τὴν μάνα μου νὰ τοιμάση τὰ σεία, γιατί ἀπόψι θὰ φύγωμαι, γιατί ἔρχονται οἱ Τούρκοι νὰ μᾶς κόψουνε καὶ ὅταν θάμπουσε φορτώσαμε τὰ σεία καὶ πήγαμε στὸ καλύβι τοῦ Νικολέρη στὸ Σταυρὸ γιατί πήρε βροχὴ καὶ σὰν κοιμηθήκαμε λιγάκι φόρτωσε πάλι καὶ πήγαμε στὴν Ἄγρια ἀπάνω στὰ ξημερώματα καὶ ἐμπήκαμε στὴ βάρκα καὶ τότες φάνηκαν οἱ Τούρκοι ἀπὸ πέρα ἀπ' τὸ μαγαζὶ τοῦ Χατζηρήγα καὶ ἔτρεχαν καὶ ἔρριχναν τουφέκια καὶ σὰν ἦρθαν ἐκεῖ κοντὰ ἦλθεν καὶ ὁ Νικολὸς Στέλλου μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ τοὺς πῆραν οἱ Τούρκοι σκλάβους καὶ τὸν ἄνδρα της, καὶ ἔκοψαν, αὐτὴν τὴν πούλησαν στὴ Λάρισα».

Εἰς ἐρώτησιν τοῦ Ζωσιμᾶ ποῖος ἦτο ὁ Στέλλος; ἐκείνη εἶπεν «σάμαν ξέρω; εἶχε τὸ σπῆτι του ἐκεῖνο πῶχει τώρα ὁ Κυριαζῆς τοῦ Νικολάκη καὶ αὐτὴ τὴ γυναῖκα ὕστερα τὴν ἀγόρασαν ὕστερα ἀπὸ δῶ ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ τὴν πήρε γυναῖκα ὁ Σαραφογιάννης, ἔκαμε παιδιά, τρία ἀγόρια καὶ ἓνα κορίτσι. Σὰν μῆκαμε μέσ' τὸ καράβι κρυγίσσαμε γιατί ἔκαμε κρύγιο ἄς ἦτανε καὶ πρωτομαγιά; ἐκεῖ μέσα ἐγὼ ἐκοιμήθηκα καὶ δὲν ξεῦρω ποῦ πήγαμε, ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες βγήκαμε ἔξω στὲς Κόττες καὶ ἐκάναμε πολὺν καιρὸν ἐκεῖ καὶ ἦτανε ἀκρίβεια πολὺ ἀμ' ἐμεῖς δὲν πεινούσαμε γιατί ὁ ἀφέντης μου πουλιοῦσαι ρούχα ποῦ ἔπερνε ἀπὸ ἐσένα κι' ἀπὸ μένα ἀπ' δὲν εἶχαμε ψωμί καὶ τὰ πουλοῦσε κι' ἔπερνε ἢ αὐτὸς ἔδιδε καὶ εἰς ἐκείνους».

Τῆ δὲ 17^η Φεβρουαρίου 1827 συνῆλθε μυστικὸν συμβούλιον, ἐν τῇ Μονῇ Ἁγίου Λαυρεντίου Ἑλλήνων Ἀντιπροσώπων ἐκ τῶν Χωρίων τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ἐπαρχίας Ἁγυῖας ἐν ᾧ συνεζητήθη ὁ τρόπος τῆς ἐξασφαλίσεως αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων καὶ τῶν ἐκ τῶν ληστῶν δηλώσεων.

Τὸ ἀνωτέρω ἱστορικὸν γεγονός διηγήθη εἰς τὸν Ζωσιμᾶν

Ἱστορικὴ Μονὴ Ἁγίου Λαυρεντίου.

Ἐνδυμασία ὀρίμου γυναικός.

Ἐσφιγμενίτην ὁ ἐξ Ἁγίου Λαυρεντίου Νικόλαος Οἰκονόμου, ὅστις ἀπέθανεν τὴν 22 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1895.

Ἀποκαταστάτων δὲ τῶν πραγμάτων ἤρξατο ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων τῆς κωμοπόλεως νὰ ἐπανορθοῦ τὰ καταστραφέντα καὶ νὰ ἐργάζωνται οἱ προύχοντες ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ χωρίου. Ἄλλ' ἡ νέα ἐξέγερσις τῶν κατοίκων κατὰ τὸ 1854 ἐπέφερε νέα δεινὰ εἰς τὰ ἐπαναστατήσαντα μέρη.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1854 - 1878

Μετὰ τὰς προαναφερθείσας ἐπαναστάσεις οἱ κάτοικοι ἴδρυσαν κέντρα μῆσεως καὶ ἐράνων εἰς τὰ χωρία Μηλιές, Ἀργαλαστή, Ἁγιον Λαυρέντιον, Δράκεια, Μακρυνίτσα καὶ βραδύτερον καὶ τὴν Ζαγορά.

Κατὰ τὴν εὐγενῆ ταύτην ἐποχὴν νεώτεροι ἄνδρες προτηγωνίσθησαν ἐν τῇ κοινότητι ἐπ' ἀγαθῶ, ἀπαρέσκοντες εἰς τοὺς ἐπιζῶντας τότε προεστούς, ἔνεκα τῶν ἐνεργειῶν τῶν πρὸς ἐπανάστασιν, ἔχοντας ὑπ' ὄψει τῶν τὰς καταστροφῶν ἄς ὑπέστησαν κατὰ τὰς ἐπαναστάσεις 1803, 1805, 1821 καὶ 1823, κατὰ τὰς ὁποίας αἱ κοινότητες ὑπέστησαν λεηλασίας.

Τοὺς ἐνδοιασμοὺς τῶν προυχόντων ἐνεθάρρυνεν ὁ Κωνσταντῖνος Σακελλαρίδης Θεταλομάγνης καὶ οὗτω καὶ τὸ χωρίον Ἁγιον Λαυρέντιος ἐπανεστάτησε κατὰ τὸ 1854, ἣτις ἐπανάστασις ἐξεργάγη μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου μεταξύ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας, ὅστις Κριμαϊκὸς πόλεμος προσέλαβεν εὐρωπαϊκὴν σημασίαν διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ὅστις καὶ διήρκεσε μέχρι τοῦ 1856.

Ἡ Ἑλλάς τὸ 1854, συμμετέσχεν εἰς αὐτὸν ἐμμέσως δι' ἐπαναστατικῶν σωμάτων κατὰ τῆς Τουρκίας.

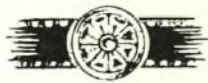
Ἐνδεδειγμένος νὰ ἡγηθῆ εἰς ἐπανάστασιν ἐν τῷ Πηλῳ ἦτο ὁ Νικόλαος Φιλάρετος, ὅστις ἐκ τοῦ ἐν Ἰστιαίᾳ πύργου του, ὃν τότε εἶχε κατασκευάσει ὀρηθεὶς μετ' ἐνόπλου σώματος, ἐξέπλευσε, τῆ 23 Μαρτίου 1854, περὶ ὥραν 8 μ.μ. ἐκ τοῦ Ἀγριοβοτάνου τῆς Εὐβοίας, οὐχὶ μακρὰν τοῦ Ἀρχαίου Ἀρτεμισίου (πιθανῶς τὸ Κουρμπάτσι), διὰ τριῶν ἱστιοφόρων πλοίων καὶ ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν ὄρμον τοῦ Προμυρίου Πλατανιάν, περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀβλαβῆς, μετὰ τοῦ ἐπαναστατικοῦ σώματος του, ἐκ 310 ἐθελοντῶν, παρὰ τὴν ὑπὸ Γαλλο-Ἀγγλικῶν πλοίων, γενομένην αὐστηρὰν περιπολίαν. Ἐπανεστάτησαν τότε μεταξύ τῶν ἄλλων κω-

Ἱερεὺς παρελθόντος αἰῶνος.

μοπόλεων καὶ ἡ κομόπολις Ἅγιος Λαυρέντιος τῇ προτροπῇ καὶ ἐνθαρρύνσει τοῦ Κωνσταντίνου Σακελλαρίδου Θετταλομάγνητος.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦλθεν εἰς Ἅγιον Λαυρέντιον καὶ ἐφιλοξενήθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σακελλαρίδου ὁ Νομάρχης τῆς Ἀττικῆς Καλησπέρης, ἀπεσταλμένος καὶ ἔμπιστος τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως Ὁθωνος ὅπως ἐξεγείρη τοὺς Πηλιορείτας εἰς ἐπανάστασιν. Ἀρχηγὸς ἀπεφασίσθη παρὰ τῶν Ἁγιολαυρεντιτῶν ν' ἀνακηρυχθῇ ὁ ἔμπορος Δημήτριος Παλαμηδᾶς, ὅστις ἐκρατεῖτο εἰς τὰς φυλακὰς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἠλευθερώθη ὑπὸ τῶν ἐντεταλμένων διὰ δωροδοκίας τῶν φυλάκων αὐτοῦ. Ἡγούμενος 120 ἀνδρῶν ἠνώθη μετὰ τῶν προσελθόντων ἐπαναστατῶν καὶ ἔλαβε μέρος εἰς διαφόρους μάχας. Ὁμοίως ὁ Ἁγιολαυρεντίτης γερουσιαστὴς Τασσαῖος, συλληφθεὶς παρὰ Ἀγγλογαλλικῶν πλοίων εἰς Πειραιᾶ μεταφέρων πολεμοφόδια εἰς Πήλιον, ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς Σμύρνης, καταδικασθεὶς

Ἅγιος Λαυρέντιος. Ἐκκλησία Ἁγίου Ἀθανασίου.

ΑΘ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Ἐγεννήθη εἰς Ἅγιον Λαυρέντιον. Ὑπῆρξε διαπρεπὴς ἰατρός. Ἐξήσκησε τὴν ἰατρικὴν εἰς τὸν Δῆμον Νηλείας, παρέχων προθύμως καὶ μὲ ἀλτροῦστικὴν διάθεσιν τὰς ἰατρικὰς του συμβουλὰς. Ἐχρημάτισε ἐπανειλημμένως Πρόεδρος τῆς Κοινότητ. Ἁγ. Λαυρεντίου.

εἰς θάνατον, λαβὼν ἀμνηστειὰν μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου.

Καὶ ἡ μὲν διεξαγωγὴ τῆς ἐπανάστασεως ἐκείνης ὑπὸ τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐθελοντῶν εἶχε πλεῖστα τὰ ἐπιλήψιμα καὶ μεγάλας καταστροφὰς ἐπήνεγκε καθ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν, ἀλλὰ παρ' ὅλα τὰ δεινὰ μιᾶς ἐπανάστασεως οἱ τότε ὑπόδουλοι Θεσσαλοὶ καὶ Πηλιορεῖται ὡς καὶ οἱ τοῦ χωρίου Ἁγίου Λαυρεντίου ἀπέδειξαν ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ὑποστοῦν διὰ τὴν ἐλευθερίαν.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ 1878

Μετὰ τὰς ἐπανάστασεις τοῦ 1854 καὶ 1866 οἱ φιλοπάτριδες ἄνδρες τοῦ χωρίου διόκησαν τὸ χωρίον ἀγαθῶς, ὑπεστήριξαν τὰ γράμματα, διέσωσαν τὴν κοινοτικὴν περιουσίαν, ἀρωγὸν σύντροφον ἔχοντες τὸν ἐλλόγιμον Κωνσταντῖνον Σακελλαρίδην Θετταλομάγνητα, ὅστις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1876 ἤρξατο τὴν μύησιν (ἐπίσημον ἡμέραν τῆς Με-

Παλαιὰ βρύση στό παζάρι.

ΚΩΝΣΤ. ΣΤΕΛΛΟΣ

Ἐξ Ἁγίου Λαυρεντίου τοῦ Πηλίου. Ἐσπούδασε ἰατρικὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἀνέμιχθη εἰς τὴν Πολιτικὴν ζωὴν τοῦ χωρίου τοῦ διετέλεσε πρόεδρος Κοινότητος καὶ παρέσχε πλείστας ὑπηρεσίας λόγῳ τῆς μεγάλης ἀγάπης του εἰς τὴν γενέτειράν του.

ταμορφώσεως 6^{ης} Αὐγούστου) εἰς τὴν ἐν Βόλῳ οἰκίαν τοῦ ἀοιδίμου Ν. Τσοποτοῦ ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Δημητριάδος Γρηγορίου. Ὁ Κωνσταντῖνος Σακελλαρίδης ἐκήρυξε τὴν ἐπανάστασιν διὰ τῶν ἐπαναστατικῶν προδρομικῶν σωμάτων Μ. Τσέλιου, Ἐξάρχου, τοῦ Ἀλβανοῦ Κολωνιάτου Ψευδοτζελιοπίτζαρη, καὶ τῶν ἐντοπίων σωμάτων Νικολάου καὶ Ρίζου (Τσάμη) Ρίζων, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ὁποίων ἐτέθησαν ὁ ἐξ Ἁγίου Γεωργίου Ἀπόστολος Βογιατζῆς καὶ ὁ ἐκ Μακρυνίτσης Κ. Ματσούρης εἰς τὴν Μονὴν Σουρβιάς, ἡ ὁποία ἐγενικεύθη τὴν 6 Δεκεμβρίου 1877 καθ' ἅπαν τὸ Πήλιον καὶ τὴν πεδινὴν Θεσσαλίαν.

Κατὰ τὴν προκληθεῖσαν ἐν Πορταριά συνέλευσιν πληρεξουσίων δι' ἐκλογὴν προσωρινῆς Κυβερνήσεως πρῶτοι προσῆλθον οἱ Ἁγιολαυρεντίται πληρεξούσιοι Κ. Σακελλαρίδης, Κωνστ. Σφύρας καὶ Κωνσταντῖνος Ζαμανούδης ἰατρός, ἐκλέξαντες προσωρινὸν πρόεδρον τῆς Κυ-

Χωρικοὶ Ἁγίου Λαυρεντίου.

Εἰκὼν Ἁγίου Λαυρεντίου.

βερνήσεως τὸν Ἱεράνυμον Κασσαβέτην καὶ Γενικὸν Γραμματέα τὸν Κ. Σακελλαρίδην.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1878 πέντε πατριῶται Θεσσαλοὶ οἱ Κωνσταντῖνος Πρίγκος, Ἰωάννης Α. Οἰκονομίδης, Νικόλαος Φρόνιμος καὶ Γεώργιος Σακελλαρίδης Θετταλομάγνης ἐν πένθει ἀνήγγελλον εἰς τὰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας τὸν θάνατον τοῦ Γεωργίου Μπασδέκη ταγματάρχου τῆς φάλαγγος τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, θανόντα εἰς κρίσιμους ἡμέρας δι' τὴν ἐπανάστασιν.

Κατὰ Μάρτιον δὲ τοῦ 1878 ἀπεβιβάσθη εἰς Πήλιον καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Κωστής, ὅστις ὡς γνωστὸν ἐξ ἀρχῆς εἰργάσθη θερμότατα ὑπὲρ τῆς προσδοκωμένης ἐπιτυχίας διὰ τῆς ἐπανάστασεως ἐν τῇ πατρίδι του Θεσσαλία. Κατέλαβε στρατιωτικῶς τὴν θέσιν Μαλάκι. Τὴν ἐπομένην δὲ ἄγων καὶ φορτίον πολεμοφοδίων ἔφθασεν εἰς χωρίον Καραμπάσι, ὅπου τὸν ὑπεδέχθησαν μετὰ πολλῆς πομπῆς, ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὸ χωρίον Ἁγίου Γεωργίου ὅπου ἐπί-

Κελλιὰ Μονῆς Ἁγίου Λαυρεντίου.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΣ

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΛΑΧΑΒΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΙ

Ίστορική σφραγίς Κοιν. Ἁγ. Λαυρεντίου.

Καλαμπάκα: Κεντρική πλατεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ

ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ

Ίστορική σφραγίς Κοιν. Ἀμπελακίων.

Περτούλι: Ίστορικός Πύργος Χατζηγάκη.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΛΙΑΚΑΤΑΣ

Τοιχογραφία ἐκ τοῦ κατεστραμμένου Ναοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου τοῦ Νέου.

σης τοῦ ἐγένετο ὑποδοχή καὶ συνωμίλησε μετὰ τῶν προυχόντων, εἶτα ἀνεχώρησεν εἰς Ἅγιον Λαυρέντιον παραμείνας καὶ συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐπανάστασεως καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς Δρακείας μετέβη εἰς Μακρυνίτσαν ἔνθα καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὰς αἱματηρὰς μάχας Μακρυνίτσης καὶ Σαρακηνοῦ.

Πρόεδρος τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1878 ἦτο ὁ ἐκ Ζαγοράς Ἰερώνυμος Ἄλ. Κασσαβέτης, δράσας ποικιλοτρόπως καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἐπανάστασεως, μὴ φεισθεὶς οὐδ' αὐτῆς τῆς περιουσίας του, ἐξ ἧς ἐδαπάνησεν περὶ τὰς 10.000 λίρας.

Ἡ τελευταία αὕτη ἐπανάστασις, ἀρξαμένη τὸν Ἰανουάριον 1878, κατενόηθη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους τῆ μεσολαβῆσει τῆς Ἀγγλίας ὑποσχεθείσης, ὅπως στηρίξει τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ συνεδρίῳ ὅπερ ἐμελλε νὰ συγκροτηθῆ διὰ τὴν διαρρύθμισιν τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1878 ἀνεγράφη ἐν τῇ συνθήκῃ τοῦ Βερολίνου τὸ 13 ἄρθρον αὐτῆς, δι' οὗ παρεκαλεῖτο ἡ Πύλη νὰ διαρρυθμίσει τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα, παραχωροῦσα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μέρος τῆς Ἡπείρου καὶ οὕτω ὕστερα ἀπὸ 480 ἐτῶν δουλικὴν ὑπαρξιν ἐπέλαμψεν καὶ πάλιν ὁ ἥλιος τῆς Ἐλευθερίας ἐπὶ τῶν χωρίων τοῦ Πηλίου

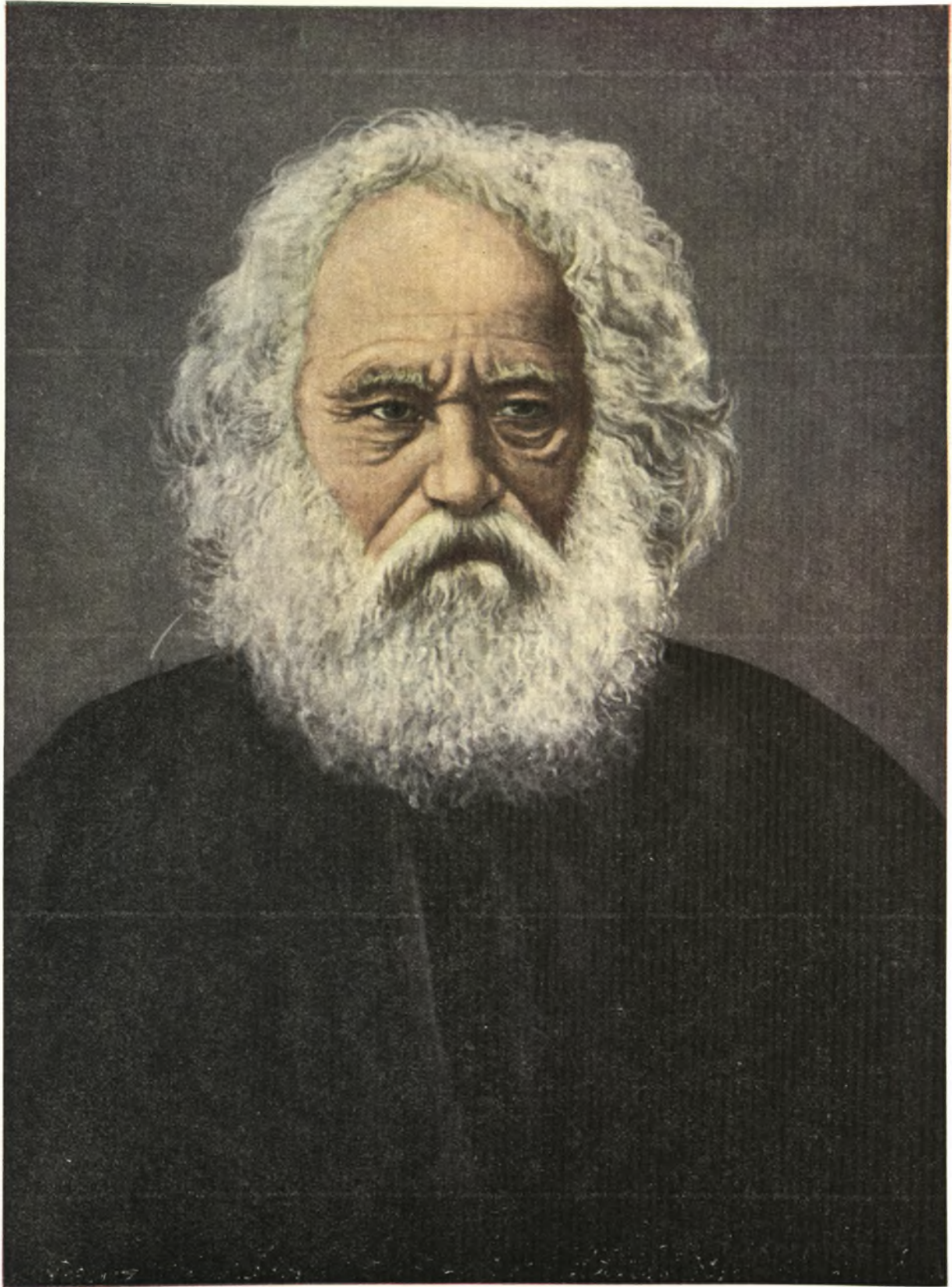
ὡς καὶ τῆς ὅλης Θεσσαλίας. Ἡ κοινότης τοῦ χωρίου ἐώρτασε πανηγυρικώτατα τὴν ἔνωσιν τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐξαιρετικῶς μεγαλοπρεπῶς, ὡς κέντρον δράσεως, ἔχουσα δικαίωμα τιμῆς διὰ τῆς συμμετοχῆς τῆς εἰς τὸν ἀγῶνα κυρίως Κωνσταντίνου Σακελλαρίου Θεταλομάγνητος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Γεωργίου Σακελλαρίου Θεταλομάγνητος ὡς καὶ πάντων τῶν κατοίκων τῆς κωμοπόλεως ὡς ὄντες μεμνημένοι, πλὴν τῶν Γ.Ν. Κυριαζῆ καὶ τοῦ Στεφάνου Ζησοπούλου οἱ ὅποιοι δὲν συμμετεῖχον τῆς μυσῆσεως ὡς οὐδέτεροι, τηρήσαντες στάσιν καλὴν ἀπέναντι τῶν συγχωριῶν τῶν, καίτοι ἦσαν συνδεδεμένοι μετὰ τῶν Τούρκων καὶ μάλιστα τοῦ τουρκικοῦ Δημοσίου, ὄντες δικασταὶ τοῦ χωρίου καὶ ἄλλων τινῶν χωρίων τῆς περιφερείας.

Μετὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Θεσσαλίας γενομένην τὴν 2 Νοεμβρίου 1881, ἡ Δημογεροντία τῆς κοινότητος μετετράπη εἰς Δήμαρχεϊον. Ἀπὸ δὲ τὸ ἔτος 1880 - 1883 ὑπῆρξε μία μεταβατικὴ κατάστασις. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1883, συσταθέντων τῶν Δήμων, ἐνεργήθησαν αἱ δημοτικαὶ ἐκλογαί.

Ἡ κοινότης Ἁγίου Λαυρεντίου ἀπετέλεσεν ἴδιον Δήμον, ἀνεδείχθη δὲ πρῶτος Δήμαρχος μετὰ τὴν διενέργειαν τῶν δημοτικῶν Ἐκλογῶν ὁ Ζήσης Κωστόπουλος.

Ἅγιος Λαυρέντιος: Ἐξωκλήσιον Ἁγίου Νικολάου.

ΖΩΣΙΜΑΣ ΕΣΦΙΓΜΕΝΙΤΗΣ

(Έργον: ΒΑΓΓ. ΣΚΟΥΒΑΡΑ)